

Tööliste Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei häälekandja.

Toimetus ja talitus;

„Walwaja“ ruumes, Wäike-Pärnu maantee nr. 31.
Awatud kella 10—12 e. l. ja 4—6 p. l.

Tellimise hind; 25 marka kuus.

Üksik nummer 5 marka.

Nr. 2.

Tallinnas, laupäewal 20. novembril 1920.

Nr. 2.

Sisu: N. F. „Päästku end igaliks kuidas saab!“ — Põllumeestekogud, wälemaapidajad ja maatöölised. — „Erapooletud“ sõjamehed. — H. Kruus. Eesti mark. — A. Lepš. Sotside joolapuhuja. — „Sotšiaal-demokraat“ ja tööliste organisatsioonid. — S. A. Koisproletariaadi ülesannetest. — Maatööliste konverentsid. — Maatööliste konverentsidel wastuõdetud resolutsioonid. — Surru hauast üles tõusnud ehit uppuja hakkab õlekõrrest linnu. — Eesti Sotzialistliku Tööliste Partei kandidaatide nimetajad riigikogu walimistel. — Kroonika.

RAAMATUKOGU
H. LEIKE

Tallinnas, 20 novembril 1920.

„Päästku end igaliks kuidas saab!“ kolme aasta tessel on Wenemaa nõukogude wastu litijuse „peatset kokkulan-gemist“ juba mitusada korda ettekuulutatud. Seda tehti esimestel päiwil peale oktoobri rewolutsiooni, seda tehti alles wiimastel kuudel ja nädalatel. Näagitakse, et endine tuntud f.-r., praegu poliitiline naljamees Wiktor Tschernow, kes wiimasel ajal Tal-linnas ühes Georg Wahtiga enamlasti ku-kutamas, olla kawatsenud wiimaste näda-late jooksul partisaane organiseerida ja nen-dega otsekohe Peipsi taha, Peeterburi ja Moskwa pääle maršsida „Ülewenemaalist asutawat kogu“ hauast äratama, sest enam-laste kukutamine olla ainult päewade küsi-mus. „Partisaanid“ miidugi poliitilise naljamehe peast wõlja ei pääsenud, need miitufid trükitähtedeks ja sünnitafid siis „Narodnoje Djelo“ 7 novembri numbris ilmatu pifa enamlaste kukutamise artikli. Sest Tschernow teab, et paberil enamlasti kukutada on hulga kergem, kui tegelikus wõitluses.

Wahpeal on aga kõik enamlaste kuku-tajad kas häwitatud, ehit wõitluswõimetuks tehtud. Ainukejeks wastajeks oli weel bal-timaalane parun Wrangel, kelle peale omad lootused panid kogu ilma kapitaalikuningad, kelle demokraatlikkust küllalt kiita ei jõud-

nud Wene „rewolutsioonilised sotzialistid“ omas kohalikus häälekandjas. Poola „de-mokraatlikkude“ paanide pealetungimise ajal läks sel mustafajalisel parunil korda Krim-mi poolsaarelt wälja tungida ja hull linnu Eõuna-Wenemaal oma alla wõtta, igale poole ksaariaegist korda siisse seades. See tegi Wrangeli warsti kuuljaks ja mõned Euroopa riigid Prantsusmaaga eesotjas „tunnistafid“ teda ainuke jagamata We-nemaa walitsejana, Itaalia alles hiljuti weel. Saadeti rikkalikult sõjawarustust, toe-tati rahajummadega, tehti lepinguid, sest warsti pidi ju Wrangel Moskwa jõudma ja siis oleks Wenemaa looduswarad awa-tud olnud Prantsuse „demokraatia“ rööwi-kute riikistamiseks.

Kuid Wrangeli tühi kott ei tahtnud jamal wiifil kuidagi püsti seista, nagu pal-jude tema eelkäijate roostetanud hiilgu-sega ksaari mundrid, hoolimata „sotzialistlikkude“ ja „demokraatlikkude“ kajanarride agarast „toetamisest“. Hoolimata ka kogu Euroopa toetamisest langes Wrangel ometi kokku.

Miipea kui nõukogude Wenemaa käed wähe wabanefid Poola wäerinnalt, anti Wrangelile hoop hoobi järele, sundides teda warsti Krimmi taganema. Kuid ka seal ei suutnud ta enam peatama jääda. Nõu-kogude wäed tungisid kiirelt edasi, wallates Feodoosia, Simferoopoli, Sewastoopoli ja teised tähtsamad punktid.

Krimm oli wiimane toetuspunkt Wene walgetele. Nüüd on ka see langenud. „Päästku end igatiis kuidas saab!“ teatab parun Wrangel kabuhirmus oma poolehoidjatele.

„Päästku end igatiis kuidas saab!“ — see hiiud kõlab nüüd kõigist walgete, Wenemaa „ülesehitajate“ leeridest. Seit nüüd on kõigile selge, et nõukogude Wenemaa kufutaniise wiimased lootused on looja läinud.

See sündmus tähendab pöördet kohta Wene revolutsiooni arenemises. Kolm aastat ei ole nõukogude walitus saanud muud teha, kui elu ja surma peale wõitlust pidada waenlastega. Wõitluses ei olnud wõimalik kuigi palju loowaid jõudusid rakendada sotsialistliku Wenemaa ülesehitamise tööle. Nüüd on Wene proletariaadi käed wabanemas sõjariistadest ja loow tegewus wõib algada.

Sel puhul saadawad kõigi maade proletarilased oma soojema terwituse Wene wõidurikkale töörahwale. Meie usume, et Wene nõukogude walituse ülesehitaw töö saab wilja kandma, hoolimata sellest, et kuueastane sõda ja revolutsioon majandusliku elu on põhja pürustanud. Kuid selge on, et seda majanduslikku elu saab ülesehitada ainult sotsialistlikul alusel, sellepärast on nõukogude walituse lõpulik wõit otse ajalooline paratamatus.

Ja meie usume ka seda, et loqu ilma proletariaadi wõidukäil omade ajalooliste ülesannete teostamisel seisma ei jää, waid alalijelt edasi areneb. Meie usume, et juba ligemal ajal loqu ilma kodanlus sunnitud on kabuhirmus põgenema, et terwest wana ilmade tugede leerist saab kõlama hädakisa: „Päästku end igatiis kuidas saab!“

R. J.

Põllumeestekogub, wälkemaapidajad ja maatõllised.

Nad wistafid kraed laelast, need maa liibu herrad, ja sidusid rätiku turgu alla sõlme. Nad ajafid kändja püüdi jalga ja tõmbafid neile pastlad otja. Ja „põllumehed“ olid walmis.

Hallparun ja pärisparun muigasid rahulolles habemesse: „Nüüd alles weame noota!“ Ja

nii läksid wälja põllumeestekogub igasse ilma-kaarde, igasse külasse. Herrad uues kuues ilmusid ka wälkemaapidajad ja maatamehed ette ja sõnafs: „Meie kõit. oleme põllumehed, meie peame ühinema!“

Kas lähed Eesti wälkemaapidajad ja maata, mees sellesse nude lõhu, mis pangaherrade, kindralite ja suurmaapidajate poolt tema usse ette üles seatud?

Ei ja tuhat korda ei!

Seft põllumeestekogub on hallparunite ja pangaherrade toqurluse kants. Memad kutsuwad ka wälkemaapidajaid ja maatamehi oma ribadesse, kutsuwad ühinema. Kuid see ühinemine sünnib ainult sel teel, et hallparun ja pangaherra omad lihawad käed wanewad wälkemaapidajad ja maatamehed kõri külae, et neid ära kätistada.

Wälkemaapidajate ja maatameeste huwid nõuawad ainult üht ühinemist — ühinemist kõigil teiste tödlistega, proletarlastega, loqu tödlisteklassiga. Seft ainult loqu töörahwa ühine wõitlus ja ühine wõit wabastab ka wälkemaapidajad ja maatamehed kapitali kurnawa ikke alt.

Kas on kunagi parunid ja hallparunid wälkemaapidajale ja maatamehele maad annud? Kas on kunagi pangaherrad neile oma laelatest protentideta raha annud? Ei seda ei ole olnud ja seda ei saa ka kunagi olema.

Ainult tödlisteklassi ühine wõit wabastab ka maatamehed ja wälkemaapidajad kapitali ahelast. Külas seisab kurnataw ja kurnaja samuti ksteitele wastawisi, nagu wabrikus ja tödlojas. Külas on käimas somasugune klassi wõitlus, nagu mujalgi. Ja siin seisawad kurnatawate laagris nii maatamehed, maatõllised kui ka wälkemaapidajad, kes oma tödlojaga oma põlbusid haritwad.

Hallparunid, suurtaulnikud kutsuwad ühinema, kuid sealsamas teewad oma wahel otuseid, mis keelawad maata töörahwale loquni wiljamüümise äre, et seea sunnida neid näljapalga eest wõd- rastele wäljalele tödse tulema. Pangaherrad kutsuwad wälkemaapidajaid oma leeri, põllumeestekogude silbi alla, kuid matsutawad sealsamas oma raswafid mottafid, ette aimatas, kuidas need waeleb mehed panga trepil müüsi keerutawad laenu paludes.

Seltimehed, maatõllised, maatamehed, ainult tödlisteklassi ühine wõit annab teile maa, mida harida wõite. Ainult see annab teile inventaari ja toetuse, mis teil tarwis on maa harimiseks.

Seltimehed, wälkemaapidajad, ainult siis saate maad ka hallparunite suurtauldest, kui tödlisteklass wõidab. Ainult siis saate tarwiliku rüüliku toetust.

Seltimehed maatamehed ja wälkemaapidajad, teie saatus on seotud loqu tödlisteklassi saatusiga. Ja ainult töörahwa ühine wõit wabastab teid kapitali kurnawast kstelest. Sellepärast eemale kõit põllumeestekogubest ja wihafemasse wõitlusse nendega.

„Erappooletud“ sõjamehed.

Õhjaväe korraldusel seadis kodanline aja-
kirjandus üheks peandubmiseks — erappooletu-
tuse. Õhjaväes tulla poliitikat, kui tuleft
eemale hoida, muidu kaotada ta oma kindluse,
ihtluse ja sellega oma mõitlusvõime. Meie
õhjaväe tugevus ollagi selles seisnud, et ta
väljaspool poliitikat, erappooletu olnud... ja
sellets pidada ta ka edaspidi jääma.

Kes tahab, muidugi usub seda tõendust.
Meie teame aga, et Eesti õhjavägi ei ole ku-
nagi poliitiliselt erappooletu olnud. See, mi-
da õhjaväe erappooletuks peetakse, pole muud,
kui alamväelaste poliitilise tegevuse piira-
mine. Eesti valitsewatel kätidel oli ja on
praegugi tarwis, et alamväelased, sõdurid-
reamehed, kelledest kaugelt suurem protsent
töörahwast pärit, peaksid uskuma, et meie
õhjaväel muud ülesannet ei olegi, kui kaitsta
maad wälise jõu eest, s. o. kaitsta iseseiswust,
ja uskudes seda, loobusid sammu pidamast
oma klassi seltsimeestega klassimõitluse alal.
Muinasjutt õhjaväe erappooletusest on kodan-
luse poolt lendu lastud seks, et paremini saa-
da tarwitada õhjaväge just „sifemiste waen-
laste“ — tööliste, iseseiswate sotfialistide ja
kommunistide vastu. Waadake ainult, kui-
das seda „erappooletust“ teostati ja siis selgub
kohe, mis sorti ta oli.

Alamväelastel oli keelatud poliitiliste par-
teide, isearanis pahempooliste, liigeteks olla.
Nad ei tohtinud ilma ülemuse lubata isegi
mitte pahempoolsetest poliitilistest koosoleku-
test osa wõtta. Meie partei häälkandiad
lasti wifalt sõdurite sekka ja omal ajal tuli
frondbilt hull kaebtusi, et tellijad teada seal sa-
dsti kätte ei saanud. Samal ajal wedas aga
„Maaliit“ koormate kaupa oma wähemine-
wat pahna sinna. Samuti saatsid kõik kodan-
liked lehed kuni „Sotfialdemokraadini“, wir-
nade wiift oma numbrid liinile.

Kas sellest ei selgu, misjulgust poliitikat
õhjaväes aeti.

Kuid edasi. Sellesamale õhjaväele peeti
õhwiiseride poolt „eri-ijamaalike“ kõnesid,
kus sõimati tööliste walitsust ja sellega ka
sotfialismi. Õhjaväe jaoks korraldati „tea-
duslikke“ loenguid, mille juures lektorite ja
teemade walik, jäeti staabi hoolde, kes ainult
oma ilmawaate kohasid õhjaväkke ligi lastis.
— Ega see jälle poliitika polnud?! Mända
kaswatati erappooletuse silbi all kodanlist wai-
mu õhjaväes. Aga mitte üksi kõnele ja aja-
lehtede kaudu ei imbunud kodanline poliiti-
ka õhjaväkke, waid kui see juba küllalt küps
oli, tarwitati ustamamaid salke reaalse poliiti-
tilise jõuna. Kes olid need, keda töölisti pöö-
ma, maha lastina panti, kes olid need, kes
ülemaalise ametiühjuse kongressi jisse pii-

rasid, saadikuid wangistafid ja maalt wälja
wiifid. Keda saadeti streifikaid töölisti wabri-
kutesse tooma. Keda taheti streigimurdiatena
raudteel tarwitada? — Kõllegi sõjawäesid.
Mii on õhjaväe erappooletusest paljalt tühine
sõnakõlks järele jäänud. Erappooletuse ette-
käände all on alamväelastelt poliitilise tege-
wuse wõimalus wõdetud, ning selle asemele on
asunud ülemate poliitika. Staabis difteeri-
sid sõjawäele poliitilise ülespidamise, staapide
poliitika on saanud kogu õhjaväe poliitika.
Ka seda oligi just meie kodanlusele tarwis.
Kodanlus määras staabiülemaid oma heaks-
armamise järele ja sellega määras ka õhjaväe
poliitilise kurssi.

Nüüd riigikogu walimiste eel tuleb nende
„erappooletute“ sõjapäälikute poliitiline nägu
alles selgemini amalikuks. Nüüd alles wõime
näha, misjulguse kurssi nad õhjaväele difteeri-
sid.

Kaks tähtsamat nime, mis sõja jooksul
meil alalõpmata kõrwus kõmisesid, millede
ees lõmmitawalt kumardati ja sunniti ka teisi
kumardama, — Laidoner ja Soots — need
on nüüd lõpuks näokatted heitnud ja esine-
wad maaliitliste põllumeeste kogude nimekir-
jas. Ei wõi uskuda, et nad alles nüüd sinna
leeri on läinud, waid palju tõenäolisem on
see, et nad juba ülemjuhatajatena ja staabi-
ülematena sinna poole hoidsid. Tuleb mee-
le inglaste ettepanek kestnõukogu esitajatele
1919. a. augustikuul riigipöörde asjus, kus
uute nende poolt ettepanud ministrite seas
Pätsi kõrwal kuulsus ka Laidoneri nimi.
Küll siis juba ikka tollorral miski plaane ja
kawatid ihijelt seal leeris sepiitseti, mis aga
millegi pärast täidewiimata pidid jääma.

Peab arvama, et peale Laidoneri ja
Sootsi veel teifigi ülemaid on, kes samajugust
„erappooletust“ õhjaväes pidafid, kui nimeta-
tud herradki ja kes mõõdalainud ajal meie
õhjaväe poliitilise kurssi määrasid.

Kas usub nüüd veel keegi töölistest-sõdur
meie õhjaväe poliitilist erappooletust? Kas ei
ole nüüd kõigile selge, et maaliitliste juhtide
käes on õhjavägi töörahma mahajurumise
abinõuks ja kodanluse kindlamaks toeks?!

On see aga selge, siis peamad töölisteh-
sõdurid siit kõik tarwitikud järeldusel tegema.

Eesti mart.

H. Ruus.

Kõne, peetud E. Iseseiswata Sotfialistliku Töö-
liste Partei kontsert-miitingul „Estonias“,
23. oktoobril 1920.

„Meie peame saama majanduslikult ise-
seiswaks“ — hüüab kodanlise ajakirjanduse

iga number. — „Meie peame saama, sest me võime jeda, meie raha väärtus peab tõusma.“

Wahpeal on aga rahapreis jälle tiire teinud, tuhanded ja miljonid uut paberiraha on jälle ilma juure tulnud. Ja Eesti marga kurs muudkui langeb, langeb ja langeb.

Targad herrad pistavad jule paberisse ehk ruttavad kõnetooli ja soovitanud „riigile ja rahvale“: „äärmist kokkuhoidlikult väljaminekutes, kauba sisseveo kitsendust, töörohkest ja viljakust, suurendatud väljavõetust jne.“ Niisuguseid sõnu lausis „Rahaministeeriumi ülemaade omast tegevusest septembris 1919. a.“ Seda on tuba kaks aastat kuulutatud rahvatöösõlekuil ja asutava kogu kõnetoolilt. Seda on juba kaks aastat trahistanud juleb ajalehtede toimetuskes. Kuid rahapreis töötab veel suurem aravusega. Ja Eesti marga kurs muudkui langeb, langeb ja langeb.

Paberiraha hulk suureneb hoogsalt ja järeljätmata. 2. veebruaril seletas rahaminister Kuff ajalirajandusele, et paberiraha väljaandmise digus 650 miljoni margaga piiratud on ja et rahaministeerium kavatses selles piirides 1920. a. uue paberiraha trükkimisega läbi ajada.“ Kuid juba kaks kuu hiljem tõstatas paberiraha väljaandmise digus tuhanded miljoni margani. Ja veel kaks kuu hiljem, juunis, tõusis see poolteise miljardi margani. Septembris aga otsustas valitsus paberiraha väljaandmise digust kahe miljardi kahesaja miljoni (2.200.000.000) margani tõsta.

Kutlustajad, kokkuhoidmisele ja tööle manitsejad on ju küllalt agarad ja ajalehtedel ei näi paberist ja trükkimistast ka sugugi puudus olevat. Kuid see kõik ei aita midagi: paberiraha press tiirutab veel agaramalt, paberiraha võrnad tõusevad veel hoogsamalt.

Millest see siis tuleb, see paberiraha hulga maruline suuremine? Ja mida näitab ta?

Paberiraha press liigub tiirelt kogu maailmas. Selle põhjused peituvad kapitalistliku majanduse lagunemises. Ja need samad põhjused on mõjumas ka kodanlikes Eestis. — Eesti elab sama majandusliku lagunemise tähe all, kuhu ilmasõda on paisanud kogu kapitalistliku ühiskonna.

Kapitalistlik tõrb on ehitatud palgatöörõrjuse alusele. Määratumad loodusvarad ja muud rikkused, vabrikud ja maa on sattunud väikearvulise inimestekogu, kapitalistide kätte, laialised töörahvahulgad on neist ilma.

Et mitte nälgia surra, peab proletaarlane rikka nehe juure minema, et temale oma tööjõudu müüa, või jälle temalt uute asjade,

väärtuste loomiseks tarvilikke varasid, tööriistu rentida.

Kapitalist paneb oma kapitaali ettemõttesse ehk annab jeda tööliisele tarvitada ainult sel tingimisel, kui ta kasu saab. Tööline ei saa sellepärast mitte kõik selle asja väärtuse enesele, mille ta valmistanud, vaid kapitalist annab talle ainult niipalju, kui tööliise otsekoheks eluülespidamiseks tarvis läheb, muu osa, lisaväärtus, läheb kapitalisti kätte, tema varanduse suurendamiseks. Kapitalist on tööliise kurnaja.

Suurte varahulkade kokkuühjamine eromanduseks teeb nende omonikud käeliseks elu peremeheks kõigil aladel. Vabrikus, töökojas, suurtalus jne. on kapitalist jumal ja kuningas, kes käseb ja selle käsud täidetakse tõrkumata.

Kapitalistlik masin aga võib enam-vähem korraldult käia ainult fenni, kui tema palgatöörjad, tööliised, sõna kuulevad, oma ilanda käsufid täidavad. Kui tööliised aga aru saavad, et nad ainult nirkufesed on selle maailma vägevate rikkaste käes, kui tööliised selgusele jõuavad, et nad väljaimetavaiks karkseks on kapitalistliku ämbliku käes, siis lõpeb nende sõnakulmine. Ja siis on kapitalistlik masin rikkas.

Kapitalismi sünnitatud ilmasõda on hävitanud määratumad varandused, on maha tapnud miljonid inimesed, on sandiks teinud veel suuremad hulgad, on sünnitanud suure taoresainete puuduse. Kõigel sellel on suured taqajärjed kogu ilma majanduslikus elus. Iseäranis suure tähtsusega aga majanduselu kohta on see ilmasõja tagajärg, et ta määratuma selgusega on välia toonud kapitalistliku ühiskonna klassi-vastolud. Ta on näidanud laialistele töölistehulkadele, misvõime määratu kuristik nende ja kapitalistide vahel seisab. Ta on — iseäranis oma tagajärgedega — töölistele hoogsalt õpetanud klassiteadmust. Pagaatööörjad on wabanemas endisest sõnakulmisest. Arvanud orjad saavad klassiteadlikuks töölisteks ja ei taha enam oma kaela painutada kapitaali iffe alla. Endine töödistipliin on lanuemas. Ta ei ole enam idudu väljaspool töölisteklassi, kes selle üiesti maksma paneks. Mii nagu distipliin? Langemine sõjaväes selle lagunemisele viib, nõnda aitab jattkata töödistipliini lanuamine jeda majanduslikku lagunemist, millele ilmasõda hoo sisse annud.

Kapitalistlik masin on rikkas. Kapitalistlik majandus on mädanemas, lagunemas. Ta ei arene enam edasi. Romandeerivad kapitaali kindralid viilivad kramplikult majandust oma ülemjuhatusel ja mäemõimu valituse alla endistesse rööbastesse juhtida. Kuid nüüd võime täie kindlusega ütelda, et see neil mitte tõrda ei lähe. Kaks aastat on

jellest möödas, kui sõda suurriikide wahel lõppenud. Kapitaali kumingail oli wõimalust küllalt selle aja jookful näidata, kas nad suudawad mapustatud majanduse teha rahustada. Ja nad on näidanud, et nad seda mitte ei suuda. Brüsseli rahaasjanduse kontverents, mis septembrikuus algas ja kuhu kapitalistliku ilma paremad rahatargad kokku jaadeti, on jelleks muu seas kõige selgem tunnistus.

Kõigi kapitaali maade ja riikide esitajad peale Põhja-Ameerika ühisriikide ja Inglismaa, puhujid ägedalt hädapapunat: meie majandus on langenud, meie elame raskest seisukorras. Kes ka sõna ei wõtnud, pidi ikka ja jälle, nagu eelmisedki kõnemehed, tunnistama: riigimajanduslikud sissetulekud ei suuda kuidagi sammu pidada alaliselt suurenewate väljaminekutega, rahawäärtus langeb, elukallidus tõuseb, rahwa ostujõud kahaneb, ainete walmistamine läheb tagurpidi jne. Ja mida ostajid need esimese järgu rahatargad soowitada majandusliku seisukorra parandamiseks? — Nad ei osanud muud ütelda, kui korrata harilikke kodanlike ilma sõnu sel puhul. Nad olid niisama nupukad, kui Eesti rahaministeerium, aasta tagasi oma tegewusest ülewaadet tehes: nad soowitasid samuti „äärmist kofkuhoidlikkust ja tööd.“ Mida nad aga selle tarwiliku „kofkuhoidlikkuse ja töö“ all mõtlesid, selle kohta ei olnud Brüsseli rahaargad sugugi kahemõtelised, waid awaldawad oma seisukohad selgesti.

Kofkuhoidlikkus! — Rahaasjanduse konverentsi abiesimees, inglane Brand kõneles küll üsna osawalt sõjawäekulude wähenemisest (mis tegelikult muudugi tegudeta sõnadeks jääb); kuid sealhambas seadis ta tähtsamaks nõudmiseks (mida muudugi kapitalistlik ilm kõige abinõudega teostada püüab): tarwis olla kõrvaldada töötä tööliste toetamine, tarwis lõpetada toitmiseks ja korteri jaoks lisatoetuse andmine.

See on selge programm: Selleks et kapitalistliku majandust jalule upitada, tahawad rahatuningad töölisti veel wiletamisest tingimistesse rõhuda. Ja töö! — Brüsselilist peale kunni metsataguse riigini kirjab kodanluse tööliste „laiskusest“. Ja kõigi abinõudega katsutakse töölisti kindlamalt kapitalistliku wantri ette rakendada. Kodanluse majandusliku „üleshitamise“ programmis on seega üks tähtsamat punkti: 1) töölistel veel wiletamisest elutingimistesse, kui nad praegu on, 2) tööliste kael veel kõveramasse käänata kapitalistliku orjaks all. (Järgneb.)

Sotside soolapuhuja.

Wanarahwal oli wiisiks äparduste puhul soolapuhujate poole pöörata. Ei pidanud laps, sarwloom wõi pudulohus hinge, siis mindi soolapuhuja juure. Soolapuhuja wõttis kõik „kunsti“ wälja, et seda tagasi manada, mis püüda ei tahtnud.

Meie sotsid, kui truud isamaalased, ei ole esivanemate wiisifi, unustanud. Sotside juures ei ole jutt küll sarwloomadest ega pudulohustest, ei ka seda korda wäliskaubanduse pangast ega muist sellesarnasest sotside klassimõitluse saawutustest, waid parteist.

Partei ei taha hinge pidada. Linnatöölised ei taha juba ammu õnge wõtta. Küll wannutab neid Martna Bebeli ja wanakura di wanaema juures ning sellid korrutawad kooris järele.

Ei wõta.

Wana Martna sülitab sõbdale otja. „Maamees tõmba!“ Ei.

„Sollati saatjime moonakaks. Waat' kus trump! Sõõ Jumala pärast!“

Ja Dinas laulab Rakwerest Tiiri-Allikuni: „Sollati saatjime mo-o-o-nakaks!“

Kuid keegi ei kuule töö- ja rahwaerakonna moonakaid.

Dinas toob isegi sotsiaalsete rewolutsiooni platfi ja hakkab demokraatiat „arwustama“. Räägib sest hüigla tööst ja mõtlusest, mida nemad koos Jaan Tõnissoniga korda saatnud.

Ei aita! Kuuled ainult hüütawat: „Mga need 102 ja 26?“

Egas muud, kui soolapuhuja platfi.

Juba kewadel, maatöölise kongressi puhul, kui sotside talus kuri haigus ilmsiks tuli, pani see sotside ülempreester sarwed pähe ja tuli asja järel katsuma. Ning leidis teps, et haiguse juur on iseseiswad. Ja siis algas puhumise protsess. Kõige pealt alustas ülempreester oma ja kaasotside aunimede wäljajagamist. Kõik sotside klassimõitluses omandatud aunimed, nagu Tiibuse Jaak, Waglarud ja Tõganitsa Sõddõ tulid wäljapakkumisele.

Minule isiklikult hakkas seestnane sotside ülempreester, kes end siis M-i. nimetas, juba kewadel ausambaid panema. Nüüd asetab ta neid otsekõhe sotside emamaale, kes setukesi, oma peamehe residentfi.

M-i, nüüd M. Keial ehk M. K. (sest soolapuhujad on teadagi muutlikud), on wäga hoolikas.

Kuid poleks üleliigne töörahwa ohwerdamise ülempreestril järele mõelda, misjaguse „samba“ Eesti töölisteklassi temale kord ülesseab.

Wast jattub selle samba jaoks ehk ruumi Saborski lepikus, Maisjaarel wõi Pääskülas.

Meloomulik on see toon ja võtted, millega sõtside uempreester iseiseismad maga tegema tarrab.

Sevige pealt tõmbab N. R. omale targa naos erie, umves ni kui iitoolu urjegowja, kui temat professori üle järele paruarje. Sot-fid on ju tois afadeemilist tougu Wäyrtel Martnaga aates ja Wsagarauaga lopetaoes!

On nagu oma armates tart kull, jus haf-kab muumiate wajaawamine. Sevige peat kaewab uempreester Wargi põrnu waja. Suis agab urgutjemine Wargi iijikonna taalal. Uempreester paneb küsimuse nurgeti: „ei oleks mitte üleingne, waid koguni waga humitam teada saada, mis Wargi Gesti waba-riigi pohjeaduse kohta armab“.

N. R. armab nimelt, et mina Wargi wai-mu jes juhtes ufutama peaks minema.

Arusaadawa, et joolapuhuja ka teisi oma möödupuuga möödob. Jme, et N. Reial Wargi jaanuseid weel seitsimeeste Hellati ja Puri teenistusse „waja puhunud“ ei ole!“

Kui Wargi kallal küllalt opereeritud, asub N. Reial uempreesterlikult seletama, mis tä-hendab „awalitõigusline eesõigus“. (Selle õigujeliigi arafaotamine kuulub nähtawasti sõtside magimum programmi). Sellejuures tuleb N. Reialil jälle üks joolapuhumise prot-sefsi läbi teha — nimelt R. Usti mõtteid luge-da, mida see kahjuks on jätnud paberile pa-nemata.

Warsti saab aga N. R-il sest mögast (N. R. terminologia) willand. Seiab, et asjast weel lihtsamalt üle saab.

„Waadakse, iseiseismad on lihtsalt lollid ja harimatud!“ (Wist sellepärast, et Parmuse juures pole õpetust saanud, nagu N. R.) Nii seletab N. R. turunaijeliku waimufusega.

Iseiseismate lolluse juures aga hiiugawad sõtside tarkuse pärliid Bornusest Petserini. Nii näit, seletab N. R. targutades minu ühis-maapidamise kawa juures. Nii talitawat „igase mõislikus majapidamises“ järgmiselt: „kõige esmalt arwatakse üleilbiliselt töowiljast see osa maha, mis hoonete ja maaparanda-miseks ning inventaari alalhoidmiseks tar-wilikud, siis riiklikud ja kogukondlikud maksud ja alles sellest, mis siis üle jääb, wõib hafata majandajate „endi elutarwidusi kat-ma“. Nii, nii. Snimesed töötawad kogu su-we ja sügise põllul, siis uue aasta paiku wõib isjetulek koftu wõtta, inventaari kulu katta, riiklikud ja kogukondlikud maksud maha ar-wata ja siis alles „wõib hafata majandajate endi elutarwidusi katma“.

N. R. „geniaalne ettefujutus“ ei ole aga kogemata mist selle peale tulnud, millest tema „majandajad“ tööasta jooksul elawad, kuni aasta lõpul kõik riiklikud ja kogukondlikud maksud diendatud. Tuleb wälja, et neile alles selle järele wõib süüa anda. Arusaada-

walt peab N. R-i majandajaid enne joolapu-humise teel ellu kutjuma rutlikke ja kogu-kondutke matjusid diendama, sest aasta joo-mata olles on need ammugi waja karwanud.

N. R. armates on see muidugi paß ru-malus, kui mina jarnajaid joolapuhumise majandusi ettefujutada ei oska ja arwan, et tootajate efimejed elutarwidused, nagu jöök, ihutate, tulewad kõige peat rahuldada, siis alles kapitaa li kulud ja maksud katta.

Muidugi joolapuhuja loogika järele on see eratorraline armamine. Ja kõik, kes joolapuhumise metoodi ei tarwita, on eratorra-lised efsemplaarid.

Edasi harutab N. R. palju iseiseismatel „otse“ on.

Kui meie mitte, nagu sõtsid Gesti „demo-kraatia“ ja Lõnissõnide ees ei põlwita, waid organiseeritud töoiste jõuga ka töölijele efimejed häda-wabadused läbi surume, siis leiab N. R., et see olewat kahetsjaga poliitika. Kuid kas ei rehkendaks N. R. wälja mitu otja jessel on, kui R. Ust asutama kogu kõnetoolilt Lõ-nissõni walitjuse toetusjeks „aktiwwust awal-dab“, kõik sõtsid selle walitjuse poolt hääleta-wad, siis aga Mihkel Martna leiab, et see, mi-da nemad ise just toetawad on „puhas tsar-ismus, surwe ja wangikojad“. Wõi kui Hel-lat kaitjepolitjeid organiseerib ja kõik sõtsid kogu maal pasundawad, et maa, rahwas ja jotsialism ilma kaitjepolitjeita hukka läheb, siis leiab R. Ust mõne aja pärast, et „enam-luse wastu wõitlemise ettefäände all jötkutat-se kodanikkudele julgeolekut ja isiku wäär-tust“. Kus lõpeb siin sõts ja algab kaitjepo-litjeinik?

Uempreester seleta!

Mis puutub N. R-i „jotsialismisse“, siis peab üttema, et selle arwustamine mulle suu-remat huwi ei pak. Siis peaks ju ka Jakob Bloompuu kohijotsialismi arwustama.

See herra on ka wäga õpetatud ja käib jotsialismi sipelgate ja muude putukate juu-res laenamas. Loodan, et tal N. R-iga hinge-oluline ühtlus ei puudu. Seni aga jään teie ühijst esinemist ja koondatud sõimuwalikut oo-tama.

N. Lepš.

„Sotfialdemokraat“ ja tööliste organisatfioonid.

„Sotfialdemokraadis“ nr. 204 umus Tartu Ametiühijuste Reskndutogu ja ametiühijuste juha-tuste ühise koosoleku kirjeldus, kus kõneldi muu seas sellest, et nimetatud koosolekul olewat Tal-linna Ametiühijuste Reskndutogu nimetija was-tuwõtmiseks Sewalbi poolt kumfikult sümmitatud enamus.

See kirjeldus oli läbi ja läbi walega põlmit.

tud, ning teatava sihi ja taganõttega ühe sotsiaal-demokraadi poolt ka „Postimehes“ avaldatud.

Mji oli aga ijeenejst lihtne: 30. oktoobril otjustas Tartu Ametiühijuste Rejfnõufogu riigitogu walimiste asjus koosolekut 7. oktoobriks kofku kufjuda, millest oja wõima pidid ka kõigi ametiühijuste juhatusjed. Kuid protokolleeritud oli jee otjust walesti, nimelt nagu oleks otjustatud igast ametiühijusejl ainult üks jaadik kufjuda. 7. okt. ilmujid koosolekule nende ametiühijuste juhatusjed terwes koosseijus, kelle efitajad 30. sept. koosolekul olid, kuna teistele oli waleprotokolli põhjal lubatud ainult üks jaadik jaata.

Sellejt weast haaraasti „Sotji“ kirjasaatja kinni ja urgijes nende kallal, kes 30. sept. otjuste diei olid aru saanud, neid efituse „tegemises“ tahtluse tades jne.

Kui sotsiaaldemokraatide poolt ajalehtedes avaldatud kirjeldus Rejfnõufogus teatavaks sai, tunnustati ta sihiliktus waleks ja waliti diendufe kofkuseadmijeks erikommisjon, kellele digus anti diendujt oma nimel awaldada.

Jga wähegi korralik, kas wõi kodanlinegi ajaleht oleks oma kohujeks pidanud ära trüktida dienduajt, mis ümber lüktab ta weergudel ilmunud käegatjutawat wale, nagu jeda ka „Postimees“ tegi, kuid „Sotsiaaldemokraat“ ei pea tarwiliktus tööljste diendujsie ruumi lubada.

Selle asemel, et dienduajt awaldada, kirjutab ta oma 216. numbris mõnitawa pealirja all „Ka diendus“ — mistijugufe „wastuse“ Tartu Rejfnõufogu poolt walitud komisjoni efitajale, kus ta komisjoni dienduajt moonutab ja uuesti sihilikt wastjma kipub.

Kuid mitte üfji ta ei moonuta ja wasti jeda dienduajt, waid ta on ojanud oma wastufesje ka jeeford kolme wale, mahutada.

Ejmine wale sejab jelles, et ta kõneleb Rejfnõufogu komisjoni diendujselt kui Lewaldi ijtlikust kirjast. Jgal pool kirjutab ta: L. jeeletab... L. wabandab... L. diendus jne. Ja ainult oma „wastuse“ algufes tähendab ta nagu mõõda minnes, et L. „mistijugufe komisjoni“ nimel kõnelewat. Kuid jee on nurgaadwokaadi kants. „Sotji“ oli tarwis näidata, et ta mitte tööljste organijafiooni dienduajt awaldamata ei jäta, waid L. ijtliku kirja, jellepärast kõneleb ta ka igal pool Lewaldijst. Et aga temale jeda ette heita ei saaks, nimetab ta korra ka komisjoni nime.

Edasi kirjutab „Sotsiaaldemokraat“, oma wiisi kommenteerides Rejfnõufogu dienduajt: „Tulid Lewaldi mehjed kofku (j. o. 30. sept. -i-). Otjustasid Rejfnõufogu nimekirja wastuwõtmijeks erakorralist Rejfnõufogu koosolekut kofku kufjuda mitte harilikus koosseijus.“ See on teine wale. Tartu Ametiühijuste Rejfnõufogu peab oma järjefordseid koosolekuid igal neljapäewal. Wõtku „Sotj.“ waewaks kalendrijst järele waadata, ja ta näeb jii, et 30. sept. oli neljapäew, järjekikt päew, millal harilikult Rejfnõufogu koos oli. Tä-

hendab, tulid kofku kofit Rejfnõufogu liimjed, mitte aga üfji L. mehjed, nagu „Sots“ tõendab.

Jga jellejt weel wähe. „Sotsiaaldemokraat“ kinnitab, et jelle koosoleku „protokolli tehti efitus“, jee tähendab, meelega protokolleerijid sotsid wastajed Rejfnõufogu mehjed teijiti, kui koosolekul koosolekul olijad.

Ja jee on kolmas wale. Koosoleku protokolli ei kirjutanud keegi muu kui sotsiaaldemokraat Kras-Wõib olla, oli kirjuti nufki pärast jarnane taganõte, jeda teawad sotsid ije muudugi paremini, kuid täiesti lubamata on nijugufe walega teistie kallale kippuda.

See Tartu Rejfnõufogu diendujsie kommenteerimine „Sotsiaaldemokraadi“ weergudel junnib kõige mõnitawamal toonil. Jga diendujsie laufet, mis ümber lüktab mõne endise „Sotsiaaldemokraadi“ wale, katjutakse meelega mitte dieti jeeletada ja jeda jeeletuji weel, nagu nägime, uute waledega kinnitada.

Wjga dieti rühutati Tartu Ametiühijuste Rejfnõufogu koosolekul 28. okt., et „Sotsiaaldemokraat“ täiesti eita, tööljste organijafioone.

Oma poolt tahastime juure lijada, et ta mitte üfji ei eita neid, waid kirjub neid igapidi nõrgestada ja lõhkuda. Sejt milleks muuts olid määratud need „Sotji“ kirjeldused, kui ainult Rejfnõufogu lugupidamise ja mõju häwitamijeks.

Kui sotsiaaldemokraadid nüüd wälise jõuga enam ei saa awaliktult tööljste organijafioone häwitada, nagu nad jeda walitufes olles tegid, jii katjutwad nad nüüd jeda agaramini seespidi tööljste liikumijele kaitajid ette pilduda, ilma et nad sihiliku wale cest tagaji pörfaks.

Naisproletariaadi ülesannetest.

Geesti „naisliikumine“ on nagu mujalgi kodanlist laadi olnud. Naisjeltjidesje on harilikult koondunud wäikekodanlijed preilid ja prouad, kellelde lahedate elutingimiste tõttu muud teha ei ole kui endid rewolufioonilisel ajajärgul ka „organijeerida“. Mis on meie Geesti naisjeltjide siht olnud? Kõigis põhikirjades wõib lugeda, et jeltjst siht on „naisje kultuurilist tasapinda tõsta, kõneõhuid korraldada, heategewust edendada“ jne. Ja meie naisjeltjid ongi palju pidusid toime pannud „heategewaks otstarbeks“, kuid wah ka „kinniseid“ piduõhtuid oma liigetele ja kufjutud külalistele tarwis. Ka kohwiõhtute korraldamise peale ei ole naisjeltjid wähe rõhku pannud — muudugi „naisje kultuurilise tasapinna tõstmijeks“. Kõige mõnufamalt saadakse jeda ju kätte kohwiklari jures.

Teise ülemaalise naiskongressi aruandeid koh-tadelt arwesse mõttes awanes umbes järgmine pillt naisjeltjide produktiivse tegewuse üle. Remad on lasteadeu ajutanud, Punafe Riisjile,

„ühistööle“ oma abiandvat kätt wälja sirutanud, Tartu Naisühing kufekooli awanud, Tallinna Naiskõrts rinnalaste lodu, laste juwefolonii jae. ajutanud. Aruannetest jäi mulje, nagu oleks Eesti wabariigi olemasolugi kahtlane olnud, kui naiskõrtsid nii agarasti ei oleks töötanud!

Mõni ühik jeltis on koguni maad rentinud aiatöödurijuse lorraldamise otstarbel, teedu- ja jalatööde walmistamise kurjusi „organiseerinud“. Nagu nende sihtide saawatamiseks just eriti naiskõrtsi tarwis oli luua! Kuid sel wiisil said ometi kodanlijed wabameeljed prouad ja preilid „eluga kaasas käia“ ja ühtlasi waba aega jurnuks lüüa. Ometi paiskalis neile femmine tegevus liig kitsas olewat, ofjustati nüüd ülemaalijelt „organiseerida“ ja sellele organiseerimijele koguni rahwuswahelijst ulatust anda, rahwuswahelijse liidu liikmeks astuda.

Meil on olemas mitmesuguseid organisatsioonid ja paljudel nendest on oma keskjuhatused, — kuidas siis naisjed wõitwad neist maha jääda? Ülemaalijst liitu oli kõige pealt selleks tarwis asutada, et pool woopi piiritulist wälja nõuda. See on praegu ainuke asi, mille poolest naise ühediguslik seisuford Eestiis rikutud, nagu pr. Ostra-Dinas kongressil tähendas. Ja pr. Reijst ruttas kongressil lõnetoolijst seletama: „Ühinegem, sest meil, naiskõrtsel, on siiski kõigi klassiwahede peale waatamata midagi ühist, meil on ühijed sihid ja ühijed huwid!“

Mis wõiks ühist olla naiskõrtsijse, majateenija ja külluses elawa kodanlijse proua ja preili wahel? Mis wõiks ühendada „majaprouat“, ja majateenijat, kui wiimane eijemist orjama peab 12—14, koguni 16 tundi päewas, selle juures heal juhtumijel 200—400 marka kuus palka saades? Mõnel pool peab majateenija ijegi 50 margaga kuus ja proua arakantud hiljudega leppima. Kas ei ole „ühediguslikkus“ siin ainult hirmutamijeks, kui majateenija peab täielijult „proua“ meelewaila alune olema, tema tujujst täitma, ja ijegi oma ühijuse koosolekule ei tohi ilmuda, kui „proua“ seda ei luba, sest proual enesel on ju wahest tarwis o m a seltji minna „kohwihitule“...

Naiskõrtsijel ei ole midagi ühist kodanlijse naisjega, sest wiimane on naiskõrtsijse waenlane. Nagu etteiwõtja töölijst kurnab, nõnda kurnab ka majaproua oma teenijat. Siin ei jää naiskõrtsijel nii wabrikus kui ka mujal muud üle, kui kindlalt oma ametiharule wastatawa ametiühijuse ümber koonduda ja ühijel jõul wälja astuda kurnajate wastu.

Kongressij päewaforda naiskõrtsijste seisuforra parandamine üles wõetud ei olnud, hoolimata sellest, et kasskolmandijku kõigijst naiskõrtsijst wõimatu wileijates elutingimijstes elawad. „Korraldow Kommissjon“ oleks seda ikka pidanud teadma, sest seal on ka sotsiaalidemokraate. Seda küsimust puudutas pr. Reijst kongressil ainult möödaminnes, pärast seda, kui Tartu Naiskõrtsijate Ametiühijuse eijstaja oma eitawa seisufoha oli awaldanud.

Kahelkolmandijku naisje elutingimijste parandamijse küsimus, nende ijiku wäärtujse kõstmine, ei puutu ju loomulikult „kõigi naisje“ „ühijstesje huwidestje“!

Mis jääb siis järele neist „ühijstest huwidest, ühijstest keelest“?

Perekonna seaduse, laste- ja emakaitse seadujse eelndu! Muudugi, wäga tarwilikud seadused, ijearanis naisproletariaadile. Neid küsimust harujse alla wõttes wõidakse nii mõndi naiskõrtsijst pelta. Ühine keel on ju leitud! Ja kõiki neid häid asju wõib muudugi läbi wiia ainult rahwusline naiskõrts, töötades kontaklijst rahwuswahelijse naiskõrtsijga... Unustatakse aga ära selle juures üks wäike asi, ja see wäike asi on, et kodanlijjed erakonnad ja kodanline walitsus midagi teada ei taha niijugustest kaitsejeadustest, mis naisproletariaadi huwidijst kaitseks, sest kodanlijstel naiskõrtsel ei ole ju „kaitse“ järele tarwidust. Kodanline naiskõrts ei saa ometi niijuguseid seaduse-eelndust wälja töötada, mis neid takistajst oma teenijaid kurnata, ja kuigi ta seda teeks, siis lükkaks kodanline riigifogu ja walitsus jarnajse eelndu tingimata tagasi. Naiskõrts täelijult ühediguslikuks teha, laste- ja emakaitset täies ulatujes maksma panna on wõimalik ainult niijuguses korras, kus igajugune kurnamine kaotatud. Naisproletariaadje huwidijst kaitseb ainult tugew töölijste liikumine ja lõpulijku wabanemijse woob meile ainult sotsialism.

Maatõelijse huwidest on, et tulewajes riigifogus oleks tugew töölijste rühm, mis juudaks kõiki klassiwõitluse abindust tarwitades kodanlust järelandmijsele sundida.

Sarnast seisufoha kaitsejst 2. naiskongressijl Tartu Naiskõrtsijste Ametiühijuse eijstajad, tähendas, et ametiühijus, kui puhtproletariaadine organisatsioon, ei saa klassiwahelijst tähele panemata jätta ja ühist liitu moodustada kodanlastjega.

Naiskõrtsijjed peatwad üleübijse töölijste liikumijsega kaasas käima, ametiühijustesje organisatsioonina käsiläes käima kõigi töölijstjega. Naiskõrtsiline peab ka riigifogu walmijstel hääletama neile rühmadele, kes klassiwõitlust tunnistawatad kui ainukest abindu kurnajate wastu. S. A.

Maatõelijste konwertsijst.

Wõrumaa konwertsijst

peeti 18. sept. Wõrus. Maatõelijste liidu poolt olid ilmunud eijemees J. Piiskar ja nõufogu juhataja B. Keerdo. Et Wõrumaal kõigest paar maatõelijste ühijust, siis olid eijstajaid saanud peajasjalikult wallandufogude matameeste rühmad.

Aruannetest kohtadelt selgus, et Wõrumaal töölijste wastu eriti terawat furtwet awaldatakse: tehakse fakistujst koosolekute pidamijsele töödandjate ja politsei poolt, ahwar-

datakse lahtilaskimisega neid seltsimehi, kes tööliste liikumisest osa võtavad, sunnitakse harilikult kaugelt üle sunduslike määruste normide töötama ja makstakse äärmiselt vähetat palka, sedagi korratult. Kõige selle tõttu on tööliised ära hirmutatud, nende meeoleolu rõhutatud, ei loodeta praegustelt võimudest midagi head. Kuid pinda organiseerimistöös näib siiski olemat.

Konverentsil töötati sõrdlemisi edukalt ja teadlikult. Aruandjate (J. Piiskari ja P. Reerdo) ettepanekud leidsid ühemeelset poolehoidmist, kuna töörahondlase resolutsioon maafüsimuse kohta, ühtki häält ei saanud. Kuudusid ka pealinna sõtsid, kes teistel konverentsidel „oppositiooni“ tegemas käisid, mispärast koosolek väga asjalik oli.

Ujutise korraldavašse komiteesse, kelle ülesandeks seati organiseerimistööd elustada ja korraldada, waliti: Silental, Peterjon, Püll, Käbinits, Tarup, Wisnapuu, Woiman, neile kandidaatideks: Kaur, Rumm ja Palover.

Läänemaa konverents

oli 26. sept. Gaapsalus. Liidu poolt mõisid osa J. Piiskar ja M. Bleimann. Saaditud olid peaašjalikult maatööliste ühifuste poolt, osawõtmine leige mõitu ja esitajate poliitiline ilme kaunis selguseta.

Maakonnas on küll olemas kaunis palju tööliste ühifusi, kuid üleüldiselt walitsewa surwe tõttu, mida eestkätt awaldavad igasugused kohalikud tuusjad, on mitmete ühifuste tegeuus äärmiselt raskendatud ja tööliste seisuford raske. Šääranis kurbeti, et maareform paberile on jäänud ja needki wähesed, kes jõandasiid maad mõtta, temast lahti ütlemat on sunnitud ülejäu käiwate tingimiste tõttu.

Koosolekule olid sõitnud Tallinnast sõtsid M. Martna, Püümann j. t. Selle tõttu waielbi tihti pikalt ja laialt hoopis kõrwaliste küsimuste üle. Kuid sõtside kollitamised ja nende sennine šobimispoliitika ei leidnud enamuse juures pinda.

Kewadel walitud ajutine maakonna keff-korraldus polnud enesest elumärki annud, mispärast tema asemele waliti uus maakonna maatööliste liidu juhatus.

Wiljandimaa konverents

peeti 3. oktoobril. Liidu esitajana oli kohal J. Piiskar. Osawõtmine sõrdlemisi elaw, sest esitatud olid peaaegu kõik ühifused. Maafond on juba kaunis hästi organiseeritud, ühifused läbistattu elujõulised, armurikkad. Mõne ühifuse liigete arw ulatab 7—8 sajani. Selle tõttu on ka üleüldine meeoleolu märksa kindlam ja poliitilised wahekorrad selgemad. Konverents asus ühemeelselt kindlale klassi-wõitluse alusele ja mõõdis on otsustes kõige

kindlamalt hukka sõtside kottulepete ja leppimis-poliiitika.

Sõtsidest olid kohale sõitnud M. Martna, Tulp, Nurf, Natassepp, kuid ei neil ega kohalikkudel nende poolehoidjail polnud mingisugust pinda konverentsil, mispärast nad lõpupoole hoopis kadusid.

Maakonna liidu juhatusesse waliti: G. Kuru, U. Voorits, J. Pülmann, P. Puiis ja J. Tiks, neist 3 ifeseiswat sõtsialisti ja 2 ametiühifuste poolehoidjat.

Pärnumaa konverents

peeti 10. oktoobril. Maatööliste liidu poolt esines J. Piiskar. Esitatud olid pea kõik ühifused. Organiseerimistöö on edenenuš kaunis jõudsalt, ainult mõned kehmemad maakonna osad on alles ilma ühifusteta. Kuigi raskusi palju, on meeoleolu küllalt kindel ja klassiteadlik. Sõtsid Wain ja Nisson leidsid koguni wähe poolehoidmist. Neile heideti ette, et nad endid kodanuse käsilisteks annud ja töölistemaenulist poliitikat toetanud.

Kewadel sõtside poolt korraldatud kongressil walitud maakonna liidu ajutine juhatus polnud ühe juhatusel liikme tõenduse järele ühtki koosolekut ära pidanud, ega üleüldse midagi teinud. Ei arwanud ta tarwiliku olemat ka konverentsil osa mõtma ega aru andma ilmuda.

Waliti uus juhatus, kuhu said: G. Kink, G. Moisewald, J. Maniljon, G. Pulk ja J. Soosaar — kõik ifeseiswad sõtsialistid. Neile kandidaatideks: J. Kuru, U. Pahl, J. Roskmanu, J. Pulk ja J. Sakkus.

Maatööliste konverentsidel wastuwõetud resolutsioonid.

Resolutsioon organiseerimistöe kohta.

Šesti tööliste liikumisele ja organiseerimistöele on wiimased aastad olnud raskets katsumisajaks. Kodanline walitus on püüdnud järjult maha suruda iga wähematki töölisteklassi ifetegewust ja klassi-wõitluse awaldust. Kull tööliste organisatsioonid on häwitatud, teiste tegeuus halwatud, hulk tegelasi tapetud, teine osa woenleb wangikambrites wõi on maalt wälja saadetud. Järele jäänud klassiteadlikumad tööliised on, ifääranis maal, nii ära hirmutanud, et raske on kõnelbagi misifugusest tegeuusest.

Arusaadaw, et neis tingimustes tööliste organiseerimine on ühendatud suurte raskustega, nõuab suuri ohwrid ja jõupingutusi ning edeneb wiisalt.

Kuid hoolimata raskustest ja ohvritest, ei tohi töölisklassi filmapilgukski seisatama või lojuts jääda organiseerimistöös. Sest lõpuks on ometi tööliste organisatsioonide tugevus see, mis aitab tööliste rasket seisufordada parandada. Veel enamgi — ainult hästi korraldatud tööliste organisatsioonid võivad kindlustada oma liigetele teatud julgeoleku.

Tuleb alati meeles pidada, et töölistel ainult võitluse ja ühise väljaastumise teel võimalik on oma seisufordada parandada. Ei tohi filmapilgukski unustada, et valitsus just tööliste organiseerimatuise tõttu julgeb vägivalda tarvitada tööliste vastu. Meie peame teadma, et tööliste organisatsioonide puutumatuist ja tegewusvabaduist ei kindlusta ükski „demokraatlik kord“, vaid ainultki töölisteklassi korraldatud jõud. Sellepärast on Eesti töölisklassi kõige tähtsamaks ülesandeks praegusel filmapilgul oma ridajid koondada ja kokku liita. See käib iseäranis maatööliste kohta, kelle elutingimised märksa halvemad, kui linnatöölistel, kuid kelle ühine mine on alles algastmel, mille tõttu ka maatöölistel ei ole suutnud kuigi palju korda saata oma majandusliku järje tõstmiseks ja poliitiliselt vabamate tingimuste loomiseks.

Selttimehed kohtadel hoolitsegu selle eest, et kõige ligemal ajal igasse valda asutataks maatööliste ühisus. Olgu see ärakamade ja tedlikumate tööliste pühimaks kohuseks, et iga uus ja wana ühisus survest hoolimata kõige jõuga tegewusse astuks tööliste seisufordada parandamiseks ja klassiteadwuse tõstmiseks. Ärgu jäädagu ootama, kunni kehtkohalt tullahe ühisust asutama, vaid astutagu selles koha peal samme, kuna kehtkorralduised oma abi ei keela. Hoolitsegu tegewusesolewad töölised ühisused, et ka naabri-waldades, kus ühisused veel puuduwad, need otsekohe asutataks.

Kuid üksikult ei suuda ühisused palju ära teha, üksikult pole nad veel mingisugune jõud sellepärast peamad kõik ühisused liituma kehtkorralduse — Riidu — ümber. Ükski ühisus ei tohi jääda väljaspoole. Ühtlasi peawad maatööliste organisatsioonid kindla ühise wäerinna sünnitama teiste tööliste organisatsioonidega.

Üles, selttimehed, omade jõudude koondamiseks, üles oma wiletja seisufordada parandamiseks klassiwõitluse kaudu, üles agaramale selgitustööle vähem klassiteadlikkude selttimeeste keskkel!

Minult sel teel wõime enestele kätte wõidelda wabamad elutingimised ja poliitilise julgeoleku! Minult nii wõime endid kaitsta wälise surwe vastu.

Re solut sioon warustusküsimuse kohta.

Eesti kodanlise walitsuse jennine warustus- ja toitluspoliitika on kogu Eesti töötawa rahwa pannud äärmiselt hädaohtlikku seisufordada. Elukallidus ei tõuse enam kuude ega nädalate, waid päewade ja tundide kaupa, kuna palkade tõusmine kuidagi ei wasta elukalliduse tõusmisele. Walitsus ei ole suutnud, wõi ei ole tahtnudki läbi wiia kõigis kodanlikes riikide sõja ajal läbiwiidud abinõu — hädalikkude tarbeainete normeerimist. See oleks aga ainuke abinõu praegusel ajal, kus walitseb tarbeainete puudus.

Minult nii saaks angeldamisele piiri pan-na. Kuid walitsusele on hallide parunite ja kaubaherrade taskuhuwiid nii ligidal, et suurte rahwahulkade wiletus temale midagi ei tähenda. Graalgatusele ja waba „kottuettepe“ hindade määramisele on jäetud kõige suuremad tegewuswõimalused, mis määratumalt on edenendanud angeldamist. Nii on ta üksikud miljonärideks teinud, kuid suured rahwahulgad kõige suuremasse wiletusse ja alatoitlusse saanud, mis ligemas tulewikus weelgi ähwardab suureneda.

Koosolek leiab, et sellest äärmiselt hädaohtlikust seisufordast wõib päästa ainult kindlajooneline ja järjekindlalt läbi wiidud toitlus- ja kaubanduspoliitika, kõigi tähtsamate toidu- ja tarbeainete arwele wõtmine ning normeerimine ühisel alusel. „Graalgatusele“ ja angeldamisele tuleb kindla käega piir pan-na. Koosolek arwab ka, et praegustes tingimistes wõimata on wälis- ja sisekaubandust teifiti otstarbekohaselt korraldada, kui kogu wäliskaubanduse ja tähtsamate sisekaubanduse harude riigi kätte wõtmise teel. Samuti on selge, et erakapitaal ei taha kodumaa suuremaid tööstusajutusi korralikult käima pan-na ilma et määratud rõõwakasusid loota oleks, mispärast ka tarwilik on suuremaid tööstusajutusi riigi kätte wõtta ja walmistamist ka-wafindlalt organiseerida.

Senni aga, kui kõik wõim on kodanlise käes, ei ole töölistel seisufordada parandamist loota walitsuse poolt. Kuid ometi wõiwad töölistel ise wäiksemal määral oma warustamist hõlbustada ühistegelisel teel, olgugi, et see ei too miskisuguseid põhjalikke muudatusi warustustingimiste parandamiseks, wõiwad töölistel ometi nende asutuste abil toidu- ja tarbeainete muretsemist fergendada ja angel-dajate mõju vähendada.

Seda kõike silmaspidades loeb koosolek tarwilikuks, et asutataks ileriiline maatööliste tarwitajate ühisus ja et asutataks ühendusse linnatööliste tarwitajate ühisustega. Ühtlasi leiab koosolek, et ühistegelise liitumise korraldamine peab algama nii ülewal — Maatöö-

liste Riidu poolt, kui alt — kohalikkude ametiühiliste poolt ühel ajal. Minult ühisel jõul võib midagi forda jaata.

Õige jelle juures ei tohi aga ühistegelise liikumise toolul jumapigutsti kõrvalle miia klassivõitluse pealesannetest. Tuleb alati meeles pidada, et ta ühistegelised ajutused on hädababinouks, kuna tooliste lõpuliku wabanemise toob ainult sotsjalistlik revolutsioon.

*

Normiwilja sunnivõtmise ja leiwaga warustamise asjus ei saa koosolek jätta tahendamata ka jelle nähtuse peale, et walitus sunnivilja võtmise juures peremeestest ainult warteje oja wõtab kindlate hindadega, kuna aga need pollutööliised, kes oma paiga jaamad wilja naol, peamad tähtsa oja omast pärgast kindlate hindadega ära andma, enesele jattes ainult wuetja nälgimise normi, mis sunnib neid minema hallide parumite juure „waba kottuleppe“ hindadega leiba kerjama. Sellepärast nouab koosolek: 1) et leiwawiljaga warustamise küsimuse ostarbekohajets lahendamiseks kõik wili arwele wõdetaks ja kõite töötawat rahwast maal kui ka linnas warustataks ühisel abusel, kunni jeda aga ei ole tehtud, siis milgil tingimisel ära ei wõdetaks tööliste palgana antawat wilja; 2) et normiwilja ostu- ja müügihind määrataks kottukõlas tööliste palkadega, alusets wõttes ennesõjaaegseid mahetordi; 3) et kehaliise töö tegijale suurendataks leiwannormi kunni 2 naelani päewas, arwesse wõttes, et teisi toiduaineid peale leiwaga normihindadega ei anta.

Riigikogu walimiste kohta

Riigikogu walimised sunnivad tööliste klassile kõige raskemais tingimistes: kodanline wõimuwalitus on purustanud proletaariaadi klassi-organisatsioonid, on maha materdanud ja wangistanud sajad paremad ja ärkfamatad töölised, on häwitunud tööliste ajakirjanduse, on ära hirmutanud laialised rahwahulgad jne. jne. Kui jida juure arwata weel sõjaseadus ja edasitew poliitiline surwe, tööliste raste majanduslik seisuford ja kodanluse ahtelised rõhumise abinõud, siis on arusaadaw, et tööliste keskel wõtab maad meeleolu, et walimistele ei maksaks minnagi. Kuid töölisteklass ei tohi kunagi ega kusagil kasa rüppe lasta. Ei tohi ta jeda teha ka walimiswõitluses. Ta peab kogu oma jõu kofku kinnalaid klassiteadlikke ja revolutsioonilisi ehitajaid. Tööliste ehitajad peamad riigikogusse minema, et paljastada kodanluse tegusid ja kodanlist korda ning et lastutada igafilgult oma seisuforda ja õigusi tööliste klassi wõitluse huwides.

Riigikogu walimistele peab Cesti tööliste

klass minema lahtiste filmadega ja täies selguses oma waenlaste ja kõjiste seltsimeeste kohta. Kaks wiimast aastat klassivõitlust Cestis on küllalt selgelt paljastanud meie poliitiliste parteide naoilmet. Kodanlised erakonnad on täiesti truniks jäänud enesetele, hoolimatult ja toorelt walitjedes tööliste üle.

Selles tegewuses on kodanlust täiel määral toetanud Cesti sotsiaaldemokraadid, oja wõttes ja toetades kodanlist waitlust. Kodanlus walitjeb töölist sotsiaaldemokraatide kaudu, kelle oja tööliste klassivõitluses on sellega olnud täiesti äraandlik. Sellepärast peab Cesti töörahwast Riigikogu walimistel wõitlema ka sotsiaaldemokraatide wastu sama ägedalt, nagu kodanluse wastugi.

Cesti töörahwast laheb kätikäes ainult jelle parteiga, kes ei ole teinud kottuleppeid kodanlusega, waid tema wastu on alalist ja järjekindlat wõitlust pidanud.

Resolutsioon poliitilise filmapilgu kohta.

Kogu ilma on wõitlus töö ja kapitaali wahel terawamasse järku jõudnud. Jlasjõda purustas rahwamajanduse ja heitis töörahwast nälga ja wiletjusesse. Kapitaal, mis ilmajõja sunnitas, tahab ka nüüd ja tulewikus kogu maailma ja töölisteklassi üle edasi walitjeda. Kuid igal pool kaswab tööliste keskel aratumme, et edasipüüw kapitaalwalitus töörahwast wäskid elutingimisi ainult pikendab. Töörahwast saab aru, et kodanlik kapitalistliku torra paikamised ja halwatud töö ja palgaolude parandamised iseenesest jõuetud on täies ulatuses töölisteklassi seisuforda lõpuliult parandama. Minult põhjalik ühistondlik revolutsioon ja kapitalistliku torra kulumine jundab jellele kumlamad ja püstitamad alused panna.

Nagu mujal kodanlikes riikides, nii on ka Cestis kodanlus oma wõimuwalitjuse täies ulatuses maksma pannud. See wõimuwalitus lajub ühesuguse raskusega nii linnas kui maatöölise peal. Elufallidus tõuseb pöörase kirusega. Kui aga töölised kõrgendatud palkasid lähewad nõudma, siis wastatakse neile sõjawäljakohutega, nende klassiorganisatsioonide kinnipanekuga jne. Kaitsepoliitsei pidas jahki tööliste peale kogu maal, noppides paremaid ja ärkfamaid seltsimehi ja toimetades neid wangiurgastesse trelside kassa. Wallparunitel aga lastakse uduwast antama wilja hinna määramisest oja wõtta. Angelkajatele ja marodööridele ei panda nende rahwanülgimises mingit piiri. Tööliste warustamises tarwiliste ainetega ei wõista mingit mõjuwamat abinõu tarwitusele. Rahwemaile maatahtjatele ei kergendata ega wõimaldata maasaamist. Maad lähew jõukamate kätte. Kull aga hoolitsetakse, et kõrgemad sõjawälased, kindralid ja polkownikid, riigi maatagawarast endile mõisad saaks.

See kodanline wõimuwalitus, kes on ära purustanud tööliste klassiorganisatsioonid, ja kõige karmimat wägivalda tarwitaw kogu tööliste

liikumise vastu, on tugevaks saanud just Eesti sotsiaaldemokraatide tuge agaramal toetusel ja osavõtmisel.

Töölisklass, kes võitlust peab kodanlusega, peab sama kindlalt ja ägedalt võitlenu kodanlust loetava sotsiaaldemokraatiaga. Iga tööline nii linnas kui maal peab teadma, et Eesti sotsiaaldemokraadid on kodanlusele tööriistaks, millega ta tööliki oma võrkudeesse püüab.

Kodanlus teeb järelandmisi ainult tööliste-klassi fronditud ridade ees. Kodanline ilma loob langeb otse võidumiska töörahma wafara hoopide all. Ja sellise võitluseks peavad tööliised oma read loomale tõmbama.

Waha igajugune lohkulepe kodanlusega!

Waha igajugune lohkulepe sotsiaaldemokraatiadega, kes kodanlust toetanud ja seda edasi toetavad!

Olgu igeiseiw tööliste klassivõitlus!

Surnu hauast üles tõusnud ehk uppuja hakkab ölekõrrest kinni.

Pühapäewaks, 14. nowembriks oli Rakweresse Wirumaa tööliste kongress „Kah korraldawa komitee“ poolt kokku kutsutud. Kongress oli mis kongress — kuid ta ei olnud ikkagi ka mitte kongress — waid mingisugune „Seltskonna tegelaste nõupidamine“.

Esiteks mis kongressi suhtes nii imelik, see on tema korraldamine ja kokkukutsujad. Mis kongressi kokku kutsumisse puutub — siis on seda õige imeliku wiisi ja wormide järele toimetatud. Ühedele maotöölise ühisustele on kirjalikud kutsed saadetud, et nad nii ja nii palju esitajaid saadaks, kuna aga teise kohta ainult üksikutele ühisuse liigetele „Kah korraldawa komitee“ poolt kutsed on saadetud, ilma et ühisus sarnast kutset oleks saanud. Kus asi „kahtlane“ on näinud olewat, sinna on kutset kirjutades juure lisatud, et aruandjatena esinewat päewakorras olwate küsimuste kohta s-d. esit. M. Martna, K. Ast, Wirma j. t. ja ises. sots. poolt H. Kruus, J. Piiskar j. t., kes ka oma sellekohase nõusoleku olewat awaldanud.

Mis nüüd eraldi ises. sots. esitaja H. Kruus'i ja Piiskar'i esinemisesse puutub — siis on teada, et need niisugust kutset pole saanud. Seda tõendab muu seas „Sotsis“, awaldatud teadaanne, et konwerentsil esinewad s-d. esitajad, kes ülemaal pool üles loetud, kuna Kruusi ja Piiskari nimi nimetamata.

Kutsutud olid konwerentsile ka mõned „ära walitud“ esitajad, näituseks Rakwere üürnikkude seltsi, mingisuguse Tarwitajate ühisuse ja peale selle s-d. Wirumaa orga-

nisatsioonide kaks esitajat, kellele kõigile hääleõigus anti.

Küsitakse wast — mis siis kõigest sellest? — Kokku tulnud oli ju ometigi rohkem, kui eelmisel kongressil: 31 on ju ikka rohkem kui 14.

Sotsid on ikka „wõitnud“ ja mis teie weel tahatel! Waat siin see konks ongi — siin me näemegi, et uppujale ölekõrt waja oli. Milles see asi siis seisab? Nagu teada oli hiljuti Wirumaa tööliste konwerents, mis küll wäikearwuline oli. Kokku oli tulnud 14 maotöölise esitajat. Seda asjaolu arwesse wõtta, et wähe kokku oli tulnud, otsustati maakonna liidu juhatus walimata jätta, waliti aga 3 liikmeline korraldaw komitee, kellele ülesandeks tehti uut kongressi kokku kutsuda. Nagu teada oli korraldawal komiteel konwerentsi kokku kutsumiseks ka oma kawatus olemas. Korraldaw komitee, arwesse wõttes seda asjaolu, et mitte kaugeltki kõigis Wirumaa waldades tööliste ühisust ei ole — nende korraldamiseks on aga ka praegu walimiste kihutustöö tegewusel kõige soodsamad tingimised ja seda tuleb tingimata ära kasutada. Seda silmas pidades ei leidnud eelnimetatud korraldaw komitee wõimaliku ja tarwiliku olewat konwerentsi warem kui jaanuari kuus 1921. a. kokku kutsuda.

Kuid sotsid kaewasid hauast mingisugune „Korraldawa komitee“ wälja ja asi oli korras.

Mis loom aga see „Korraldaw komitee“ oli? —

Kunagi olewat kellegile herra Wedro'ele kes „kah sots“ meele tulnud, et waja Wirumaa tööliste liit luua. Selleks olewat ta kolmele-neljale seltsimehele kutsed saatnud koosolekuks kokku tulla. Ja Liit olewatki loodud. Liidu juhatusse koosolekuid pole küll pidada saadud, sest liikmed polla kokku tulnud. Sms. Maktri, kes sellel „liidu“-loomise koosolekul Wedro kutse peale osawõtnud, seletas aga, et tema peale selle ei olla üleüldse enam kutset saanud, seda ka mitte käesolewa kongressi korraldamise puhul! Oletame aga siiski, et korraldaw komitee nõnda loodud „Liidust“ wälja kujunenud. Siis pidi ta ometi peale eelmise konwerentsi oma tegewuse lõpetama, sest et seal tööliste esitajate poolt korraldaw komitee oli walitud, kes ka tegewusse asus, ja kelle algatusel Wirumaal senni juba 6 uut ühisust ellu kutsutud. Pealegi pidi see asjaolu herra Wedro'ele wäga selgesti teada olema, sest wiibis ju ka tema mingisuguse Aaspere tööliste ühisuse saadikuna eelmisel kongressil, olguigi, et senni Aasperest niisugust ühisust leitud pole.

Waat' niisugune oli see „Korraldaw komitee“ ja tema poolt Rakweres 14 now. kokku kutsutud konwerents.

Sotsid püüdsid oma läbikukkunud seisukohta päästa. Kuid on päewaselge, et ka need abinõud ei aita, ka need ei päästa. Mis nad siis õieti oma kokku klaperdatud „Seltskonnategelaste“ nõupidamisega wõitsid — kas on Harju pank päästetud — wõi on töölised „organiseeritud“? — Ei kumbagi mitte! Suurem osa tööliste organisatsioonide, kes sellest surnu „ülestõusmisest“ teada saanud, oli omad saadikud saatmata jätnud, näituseks Warangu 3 esitajat, Wohnja 3 esitajat, Jõhwi 4 esitajat, Kunda wabrik, Kohtla kaewandus. Need kõik olid omad esitajad ära walinud — kuid teada saades, et kongressi korraldajaks oli „ülestõusnu“, ei sõitnud nad üldse Rakweresse. Ei tee ju kellegile löbu oma wäheseid kopikaid, mida nii raske töörahwal selles „Siionis“ kokku saada, iga „ülestõusnu“ tujude pärast ära kulutada.

Peale ülesloetute polnud ka paljud teised ühisused oma asemikke saatnud, teada saades, et see korraldus mitte mujalt ei ole kui „ülestõusnu“ poolt. Asseri tsemendi wabriku esitajad seletasid, et nad ainult informatsiooni mõttes ilmunud. Narwa töölised olid ainult ühe esitaja saatnud (Narwas. töölisi vähemalt 3000).

Siit wõib igaüks järeldada, kui palju sel konwerentsil tööliste esitajaid oli ja seda siis weel selgemalt, kui maha arwata Üürnikkude, Tarwitajate ühiseuse ja Sotside partei esitajad, kes kõik sõna- ja hääleõigusega osa wõtsid. Peab weel juure lisama, et ka mitmed konwerentsi osawõtjaist ei esitanud mitte juba tegutsewaid ühisusi, waid ainult kawatsetawaid.

Nii oli õieti lugu Wirumaa konwerentsi koosseisuga. — Ei maksa pikalt kirjeldada, mis sellega kätte taheti saada. Iga klassiteadlik tööline teab, et kodanlus ja ühes, sellega ka tema Siioni wahid kõik teewad, mis wõimalik, et töörahwast „omawiisi organiseerida“. Kuid ka kõigi jõupingutuste peale waatamata, ei aidanud ka kõik „Seltskonnategelaste“ mobiliseerimised.

„Konwerents, kui niisugune“ peeti küll ära, aga konwerentsi nimel otsasi teha ei julunud sotsidki mitte. Ei wõetud üheski küsimuses otsusi wastu, peale poliitilise silmapilgu ja Riigikogu walimiste.

Wirumaa Maatöölise Liit jäi loomata. Waliti küll konwerentsi poolt 3 isikut, kes siis ühes warem walitud korraldawa komiteega uue kongressi peawad kokku kutsuma.

Lõpuks olgu weel tähendatud, et külastega käidi wõrdlemisi wiisakalt ümber

— anti kõigile sõna ja hääle õigus, ainult Üleriikliku Maatöölise Liidu esitajal — selle nõukogu sekretäiril puudus hääle õigus, sõna õigus aga piirati 15 minutiga.

Rohkem ei ole selgituseks wajagi. Iga arusaaja tööline mõistab isegi järeldusi teha.

Eesti Töölise Partei kandidaate riigikogu walimistel.

Tallinnas nr. 1.

1. Erich Joonas, Mutatwa Kogu liige.
2. Paul Abramson, õigusteadlane, Harjumaa Maatöölise Liidu juhataja liige, E. Töölise Partei esimees.
3. Karl Freiberg, Mutatwa Kogu liige, ajakirjanik, E. Töölise Partei esimees.
4. August Hansen, E. Töölise Partei esimees, Riigikogu sekretäär.
5. Martin Bleimann, Harjumaa Maatöölise Liidu juhataja liige, E. Töölise Partei sekretäär.
6. Hans Hamburg, tööline „Smarise“ wabrikust, E. Töölise Partei esimees.
7. Hermann Norral, metallitöölise.
8. Rudolf Alt, tööline „Dwiigatelis“.
9. Konstantin Karpento, kantselei ametnik sadamatehastes.
10. Gustaw Kalba, tööline sadamatehaste kooperatiivis, Tallinna Ametiüh. esimees.
11. Jaan Ollis, käsitöölise.
12. Johannes Reister, endise üleriikliku Posti-Telegraafi teenijate Liidu sekretäär, walituse wõimude poolt Wenemaal wälja saadetud.
13. Herman Wile, tööline sadamatehastes.
14. Karl Sampu, tehnik raudteehastes.
15. Selmi Niho, kontoriametnik.
16. Johan Asafret, käsitöölise.
17. Aleksander Wahlberg, Trükitöölise ametnik, Tallinna Ametiühifuste esimees.
18. Theodor Maurer, metallitöölise.
19. Johannes Arusta, metallitöölise sadamatehastes.
20. Kaan III, aednik.
21. August Spreng, metallitöölise.
22. Johannes Kõgi, sõdur.
23. Heinrich Kütt, kontoriametnik.
24. Johannes Silmes, metallitöölise.
25. Kaan Wfferberg, kontoriametnik.
26. Jüri Willard, metallitöölise linna gaasiwabrikus.
27. Johannes Jeller, ärimees.

28. Rudolf Weiram, tööline sõjaväe sadulsepa-töökojas, töökoja wanematendukogu liige.
29. Herman Jänes, ajakirjanik.
30. Karl Pillaun, metallitöölise sadamatehastes.

Sarjumaal nr. 1.

1. Paul Abramson, digusteadlane, Sarjumaal Maatöölise Liidu juhatusel liige, E. Njef. Sotsialistl. Tööliste Partei abiesimees.
2. Martin Bleimann, Sarjumaal Maatöölise Liidu juhatusel liige, E. Njefseiswa Sotsial. Tööliste Partei sekretäär.
3. August Tamberg, kooliõpetaja Laitses, Sarjumaal Maatöölise Liidu juhatusel liige.
4. Gustav Arsis, käsitöölise Triigis, Triigi maatöölise ametiühisuse esimees.
5. Aleksander Janson, Mütawa Kogu liige.
6. Jüri Lehtmets, Wiimsi maatöölise ametiühisuse tegelane.
7. Tõnis Paimets, mõisatöölise Kaasikul, Kaasiku maatöölise ametiühisuse sekretäär.
8. Aleksander Luisk, maatöölise Kaplas.
9. August Hansen, Üleriikliku Maatöölise Liidu nõukogu sekretäär, E. Njefseiswa Sotsial. Tööliste Partei Keskomitee liige.
10. Johan Kullerann, Keilast, Sarjumaal Maatöölise Liidu juhatusel liige, Keila maatöölise ametiühisuse kassahoidja.
11. Anton Koidorf, mõisatöölise Wardi wallast, Wardi maatöölise ametiühisuse abiesimees.
12. Anton Marim, Jõekehmet, Sarjumaal Maatöölise Liidu juhatusel liige, Jõekehme maatöölise ametiühisuse juhatusel liige.
13. Jakob Kirijmann, käsitöölise Kuuusalus, Kuuusalu maatöölise ametiühisuse esimees.
14. Willem Grünberg, Laitsest, maatamees.
15. Jakob Wiikholm, Wiimsi maatöölise ametiühisuse tegelane.
16. Jakob Wentsel, Keilast, maatamees.
17. Leopold Wessart, Kuuusalu maatöölise ametiühisuse juhatusel liige.
18. Jüri Ausmann, Wiimsi maatöölise ametiühisuse esimees.
19. Jaan Tiks, käsitöölise Suure-Jaanis.

Läänemaal nr. 1.

1. Martin Bleimann, Läänemaal Maatöölise Liidu korraldava komitee liige, Tallinna linnaoolinik, E. Njefseiswa Sots. Tööliste Partei sekretäär.
2. Jaan Piiskar, Mütawa Kogu liige, üleriikliku Maatöölise Liidu esimees, üleriikliku õpetajate liidu abiesimees, E. Njefseiswa Sotsial. Tööliste Partei Keskomitee liige.
3. Aastas Kõidam, Vihulast, tööliste liikumise tegelane Vihula maatöölise ametiühisuse esimees.
4. Priido Arro, Suurmõisast Hiiumaalt, Suurmõisa maatöölise ametiühisuse esitaja.

5. August Puik, Mäsu wallast, maatöölise ametiühisuse tegelane.
6. August Spreng, metallitöölise Tallinnast.
7. Johan Risper, Läänemaa-Saaremaa töökaitse komisjar.
8. Jüri Põldmann, Paliwere wallast, maatöölise.
9. Tõnis Põllu, Emmasteist, maatöölise ametiühisuse tegelane.
10. Johan Willebaldt, Kõrgesaarest, metsatöölise.
11. Aleksander Janson, Mütawa Kogu liige.
12. Oskar Gustawson, õpetaja Tõstamaa-Selis, Seli maatöölise ametiühisuse esimees.
13. August Runt, Vihulast, maatöölise ametiühisuse liige.
14. Heinrich Kütt, kontoriameetnik Tallinnast.
15. Rudolf Weiram, tööline Tallinna sadulsepa-töökojas, töökoja tööliste wanemate nõukogu liige.

Järvamaal nr. 8.

1. Hans Krus, Mütawa Kogu liige, E. Njefseiswa Sots. Tööliste Partei esimees, üleriikliku Maatöölise Liidu juhatusel liige.
2. Jakob Meerits, kooliõpetaja Tamsalus, tööliste liikumise tegelane.
3. August Seps, üleriikliku Maatöölise Liidu sekretäär.
4. Jaan Jü, käsitöölise Tallinnast.
5. Jüri Aoe, Järva-Jaani maatöölise ametiühisuse esimees, üleriikliku Maatöölise Liidu nõukogu liige.
7. Johannes Woll, apteefri abilise Kärus.
8. Johannes Kõsper, Türlit, käsitöölise.
9. Paul Keerbo, Tartust, üleriikliku Maatöölise Liidu nõukogu juhataja, Tartumaa Maatööl. Liidu esimees.
10. Mihail Martinson, käsitöölise Kärus.
11. Heinrich Kütt, kantseleiametnik Tallinnast.
12. Aleksander Liitwal.
13. Johannes Juur, käsitöölise Juumastus.
14. Karl Krebsbach, tööline.
15. Peeter Wiitop, Järva-Jaani maatöölise ametiühisuse kaubandusosajonnina juhataja.
16. Aleksander Paulmann, tööline.
18. Johannes Normann, raudleetöölise.

Saaremaal nr. 4.

1. Hans Krus, Mütawa Kogu liige, üleriikliku Maatöölise Liidu juhatusel liige, E. Njefseiswa Sots. Tööliste Partei esimees.
2. August Seps, üleriikliku Maatöölise Liidu sekretäär.
3. Johan Risper, Saaremaa ja Läänemaa ringkonna töökaitse komisjar.
4. Aleksander Wartin, Kuresaare tööliste ametiühisuse abiesimees.
5. Oskar Gustawson, kooliõpetaja Tõstamaa-Selis, Seli maatöölise ametiühisuse esimees.
6. Aleksander Matt, Kuresaare tööliste ametiühisuse esimees.

7. Jakob Rätt, Kaarna-Suurivalloft, Rujapäi mõisa maaharijate ühingu esimees.
8. Peeter Martenson, maatöeline.
9. Aleksander Janson, Mutawa Kogu liige.

Viie valimisringkonna nimekirjad eelmises numbris.

R r o o n i t a .

Sürgavereft.

Kuudas asju aetakse.

Läinud lewadel anti Sürgavere mõisa maast 44 wakamaad paremat põldu ja 6 hobust endise mõisniku wolnikule (end. von) Wockile tarwitada, ilma et selleks mingit alust olets olnud. Hiljem otsustasid selleaegne riigimaade ülem Leif, tema abi Rõiwa ja ringkonna walitseja mõisast alamäärtuslikel hobused ära müüa, et tööliste palgakaks raha saada. Nende „alamäärtuslikkude“ hobuste nime all müüdi aga ära tšepoolest paremad mõisa hobused. „Ostjatek“ olid Leif, Rõiwa ja Wok. Selle „müügi“ wastu protesteerisid mõisa tööliised. Sürgavere walla kontrollkommisjon keelas müümise ära ja hobused hinnati uuesti. Palju nende hobuste eest lõpulistult saadi, pole awalikult teada, kuid nad on praegu „ostjate“ käes. Minu nähtaw tagajärg oli protestidel, et Leif, Rõiwa ja Weimann warsti pärast seda kohtadelt lahkusid.

Praegune ringkonna walitseja Golding, kes nagu kirjad keeled räägivad, endisel kohal on pidanud lahuma mõisa wilja raistamise pärast, peab omawollikult Sürgavere mõisas 10 lammast 20 ani ja 10 parti. Üned ja parbid on palju kahju teinud niihästi mõisa kui ka tööliste põldudel ja rüwetasid jutel wee ära mõisa tiigis, kus kari pidi joomas käima.

Ü. pall on lepingu järele: 1500 marka raha kuus, prii forjer, kütte, walgustus, hobune tarwitada; peale selle meel aasta kohta: 44 p. ruffid a 30 mk., 20 p. odre a 26 m., 150 p. kartulid a 8 m. ja 2 lehma mõisa põhju peal.

Üluseweref.

Siinne mõisa ülemwalitseja A. Leiwat ei näi hoolimat ei sünduslikkudest määrustest, ei mõisa majapidamisest. Mõisa naistöolistele pole veel teatadusti palgattingimisi, hoopis rääkimata kirjast lepingust, waid helbatse nõudmise korradel: „saate nii palju kui sõõte.“

Läinud jutel anti tõukamatele talupoegadele umbes 530 wakamaad kullimeeritud mõisa heinamaad leha, linajamiseqa, et katkolumandikku müüjale ja üks lumandit teajale pidi saama. Tegekkult olla asti just ümberpöördukt siindinud. Müüdi arwah aga A. S. Heqi, et tarwis tuleb kunn 250.000 margga eest heinu juure osta, et mõisa forja kuidagi ülealwe pidada.

Mõisa staabiohwitteridele lijatoiduks — ülejäänud raasufesed sõjawäe haigemajale!

Kuuldub mõnigi kord taebtuft sõdurite halwa loidu üle, iseäranis aga haigemajades. Kuudas püüawad sõjawäe wõimud asja parandada? Loomes selleks ainult ühe näituse.

Tartumaal on Worbuse mõis põllutöõministeeriumi poolt 2. diwiisi kätte rendile antud selleks, et mõisast saadawate produktidega diwiisi warustada. Peats arwama, et kõigi sõdurite warustamine jünniks ühejagustel alustel ja eeskätt hoolt kantaks just haigemajade eest. Kõrgeft sõjawäe ülemus on aga koguni teisel arwamisel.

Sõjaminiistri poolt oli saadetud teisele diwiisile järgmine seletuskiri, millest aratiri antud diwiisi intendandile täitmiseks:

Diwis 2.

Worbuse mõisa kohta, mis diwiis rendil peab, on põllutöõministeeriumi wastu ainult renditingimised täita. Mõisa fissetulek, peale rendilepingu täitmise, peab kõige pealt diwiisi staabi ohwitterite loidu parandamiseks ning siis diwiisi haigemaja loidu täiendamiseks minema. Kui mõisa fissetulekud lubatwad, seada nende fissetulekute arwel korda slaabi ohwitterite sõõgikuba. Ühe sõnaga — mõisa pidamise ülesanne on diwiisi staabi ja siis diwiisi haigemaja toiduolude lahendamise ja slaabi ohwitteride elukorra teraendamise. Kui need tingimised läidetur ja fissetulekust weel üle jääb, siis anda ülejääl renteisse sõjaminiisteeriumi arwele jisse.

Tartus, 23. oktoobril.

Kindral-Major Tõnisson (allkiri).

Jagajused seletused on siin üleühtised. Loodud seletuskiri wabariigi sõjaminiistri poolt on ilusaks näituseks, kui „demokraatlik kord“ walitseh wabariigis ja wabariigi sõjawäes. Nälgigu lihtsõdurid — kui aga staabiohwitteri toiduolud lahedad! Nälgigu ja waewolegu ning surgu haiged sõdurid kütaka haigemajades, — mis jesi! Haigemaja mõib ju raasufeste ohtakses saada siis, kui staabiohwitteride „toiduolud“ juba küllalt „lahendatud“...

Wastutaw toimetaja: Karl Freiberg.

Wäljaandja: Hans Krus.

RAA-
L. ARK.

Lähelepanemiseks.

Kuulu järelle olla maatöölised paljudes kohtades efektsel otustanud nr. 8 poolt hääletada, sest meie nimekirja asutava loogu walimistel oli 8. Ekstarwamiste ärarõõmimiseks peame tähendama, et meie nimekirja nüüd suuremas osas walimisringides enam nr. 8 all ei esine. Doome allpool meie nimekirjade numbrit kõigis maakondades.

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei kandidaatide nimekirjad riigiloogu walimistel.

Tallinnas	nr. 1.
Harjumaal	„ 1.
Wirumaal	„ 8.
Järvamaal	„ 8.
Läänemaal	„ 1.
Saaremaal	„ 4.
Pärnumaal	„ 5.
Wiljandimaal	„ 8.
Tartumaal	„ 1.
Wõru-Walga-	
Pesferimaal	„ 11.

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei Tartu osakonna

Walimisbüroo

asub Tartu Ametiühisuste Kesknõukogu ruumides, Suurturg 15, kolmandal korral.

Partei liikmed ja poolehoidjad, isearanis maalt, astuge siia, võite kaasa partei kirjandust ja kutsuge kõnelejad!

E. J. S. P. Tartu komitee.

Tartu Naisteühisuse Ametiühisuse peakoosolek

on laupäewal 20. oktoobril, kell 8 õhtul Tartu Ametiühisuste Kesknõukogu ruumides, Suurturg 15. Kõigi liigete ilmumine tingimata tarwilik.